

УДК 37.015.3 – 057.87:796.332/333

Пилипенко В. М., Дейнеко С. М., Настояща У. В.,
Дерябкіна Т. В., Колодяжна Т. П.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ КУРСАНТСЬКО-СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ ФУТБОЛОМ

У статті розкрито ефективні педагогічні умови фізичного виховання курсантсько-студентської молоді у процесі занять футболом. Розкрито зміст педагогічних умов та їх виховний вплив на формування фізичної вихованості курсантсько-студентської молоді у процесі занять спортивними іграми та футболом. Висвітлено цінність занять футболом як дієвого засобу формування особистісних та фізичних якостей курсантсько-студентської молоді. З'ясовано, що проблематика фізичного виховання курсантсько-студентської молоді у процесі занять спортивними іграми є актуальною, сприяє реалізації бажань у руховій активності й мотивує до систематичних занять спортивно-ігровою діяльністю тощо.

Ключові слова: педагогічні умови, фізичне виховання, курсантсько-студентська молодь, футбол, спортивні ігри.

Постановка проблеми. В умовах демократизації в українському суспільстві, інтеграції в європейське співтовариство зростають вимоги до фізичної вихованості сучасної молоді й потребують визначення пріоритетів у фізичному вихованні курсантсько-студентської молоді на основі особистісно-орієнтованих цінностей. Це вимагає від педагогів, тренерів та викладачів вищих навчальних закладів, створення і використання нових виховних педагогічних умов, спрямованих, зокрема, на розвиток моральних та фізичних якостей, що включає ціннісне ставлення студентів до себе, до занять у спортивних секціях, до власного здоров'я, уміння використовувати здобуті знання, уміння й навичку в освітній та спортивній діяльності тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема фізичного виховання у студентської молоді привертає увагу фахівців різних галузей наукового знання – психології, педагогіки тощо. Так, останніми роками здійснено ряд досліджень, присвячених окремим аспектам вирішення проблеми фізичного виховання курсантсько-студентської молоді у процесі занять футболом. Це, насамперед, дослідження основ фізичного виховання (В. Ареф'єв, М. Зубалій, Т. Круцевич, О. Тимошенко та інші), впровадження фізкультурно-оздоровчої діяльності (В. Пилипенко, М. Тимчик), організація й проведення спортивних змагань з футболу (М. Марущак, Р. Мішаровський), впровадження виховного змісту, форм і методів навчання (В. Пилипенко) та ін.

Мета дослідження – розкрити педагогічні умови фізичного виховання курсантсько-студентської молоді у процесі занять футболом.

Завдання роботи:

1. Обґрунтувати ефективність педагогічних умов фізичного виховання курсантсько-студентської молоді у процесі занять футболом.

2. Розкрити результати формуального етапу експерименту щодо рівнів фізичної вихованості курсантсько-студентської молоді у процесі занять футболом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз психолого-педагогічної та спортивної літератури [1; 2; 3; 4; 5] свідчить, що фізичне виховання курсантсько-студентської молоді формується у процесі їх групової спортивно-масової діяльності, взаємодії з однолітками тощо. Під час розробки методики фізичного виховання курсантсько-студентської молоді у процесі занять футболом нами було враховано:

- структуру фізичного виховання курсантсько-студентської молоді у процесі занять футболом;
- активність та ініціативність курсантсько-студентської молоді;
- психологічні особливості студентів, які впливають на формування фізичної вихованості;
- традиції ВНЗ та особливості середовища, в якому відбувається фізичне виховання курсантсько-студентської молоді.

Таким чином, розробляючи методику фізичного виховання курсантсько-студентської молоді у процесі занять футболом, ми виходили з того, що її ефективність уможливлена лише дотриманням ряду педагогічних умов, а саме:

Усвідомлення курсантсько-студентською молоддю сутності й змісту фізичного виховання засобами футболу.

Вивчення та аналіз особливостей юнацького віку (курсантів та студентів) показує, що на цей вік припадає завершення фізичного дозрівання людини, її соціалізації, визначення життєвих пріоритетів, формування світогляду тощо. Тому курсантсько-студентська молодь уже в повній мірі здатна сприймати і зрозуміти сутність та зміст таких понять як фізичне виховання, фізична вихованість, та їх важливість для формування як фізичних так і особистісних (моральних) якостей особистості. Розуміння сутності даних понять дозволило курсантам та студентам скласти індивідуальні програми, схеми, які вони використовували для вирішення запланованої проблеми, завдання, мети, цілі; спрямовувати свою спортивно-масову діяльність на особистісний фізичний та духовний розвиток; сформуванню потреби в систематичних заняттях з футболу.

Так, дана педагогічна умова, сприяла усвідомленню курсантсько-студентською молоддю сутності й змісту фізичного виховання засобами футболу, покращенню знань щодо здорового способу життя, про спортивну гру «Футбол» як дієвого засобу формування необхідних якостей. Як результат когнітивний рівень перейде у емоційно-ціннісний і у курсантсько-студентської молоді сформується ціннісне ставлення до фізичного виховання тощо.

Поєднання змісту, форм і методів фізичного виховання з метою формування у курсантсько-студентської молоді мотивації до занять футболом.

Слід наголосити, що інтерес до занять з футболу формується лише в результаті внутрішньої мотивації, яка виникає у курсантсько-студентської молоді лише тоді, коли зовнішні мотиви та мета відповідають можливостям курсантів та студентів. Тобто є для них складними, і в той же час посилюються, які вимагають долати труднощі на користь спортивного колективу та реалізації власних інтересів. Тому запропонована методика фізичного виховання засобами футболу передбачає поєднання традиційного змісту занять з використанням сучасних виховних та розвивальних форм і методів, які спрямовані на взаємодію з пізнавальними інтересами курсантсько-студентської молоді, які виникають у зв'язку з позитивним ставленням до занять з футболу та фізичного виховання в цілому.

До спортивно-масової діяльності, яка є посилюючою для студентів, ми відносили сукупність форм і методів фізичного виховання, спортивну діяльність з врахуванням проведення дозвілля курсантами та студентами, що давало можливість курсантсько-студентській молоді брати активну участь у процесі занять футболом та самостійно організувати змагання та рухливі ігри тощо.

Ефективними формами у процесі фізичного виховання курсантсько-студентської молоді засобами футболу були: рухливі ігри з елементами футболу, естафети з футбольними м'ячами, змагання з футболу показові виступи тощо.

Основними методами роботи із курсантсько-студентською молоддю під час занять футболом були: доручення, змагання, особистого прикладу викладача та тренера, міжособистісного діалогу тощо.

Підготовка викладачів та тренерів з футболу ВНЗ до суб'єкт-суб'єктної взаємодії з курсантсько-студентською молоддю.

Варто зазначити, що для студентів та курсантів викладач з фізичного виховання та тренер з футболу виступає в першу чергу наставником, організатором, менеджером, помічником та прикладом дисциплінованості, відповідальності, самостійності тощо. Тому, важливе значення у формуванні фізичної вихованості курсантсько-студентської молоді має тренер з футболу, який є для них авторитетом, учителем, але при цьому і є другом, що сприяє довірі в суб'єкт-суб'єктній взаємодії.

Також слід відзначити, щоб займати таку роль у формуванні особистості студентів та курсантів викладачу, тренеру з футболу необхідно мати не лише досягнення у спортивній діяльності, але й володіти педагогічними вміннями та якостями (повага до студентів, надійність, розуміння кожного курсанта та студента, впевненість, вміння керувати власними емоціями, упевненість, цілеспрямованість); раціонально використовувати зміст, форми і методи, які відповідають інтересам сучасних студентів та курсантів; вміння будувати взаємодію зі студентами та курсантами на принципах доступності, наочності, міжособистісної взаємодії, особистісно-орієнтованого підходу. Такий підхід, дозволив викладачам, тренерам з футболу впливати на рівні сформованості фізичної вихованості курсантсько-студентської молоді, мотивувати їх до систематичних занять спортивно-масовою роботою.

Саме тому дана педагогічна умова передбачала підготувати якісно викладачів та тренерів з футболу до суб'єкт-суб'єктної взаємодії з курсантсько-студентською молоддю. Зрозуміти, що необхідно готувати не лише спортивний майданчик та інвентар до занять з футболу, але й викладачів, тренерів тощо.

Фізичне виховання курсантсько-студентської молоді у процесі занять футболом під час формувального етапу експерименту передбачало використання сукупності педагогічних умов та доповнення змісту спортивно-масової роботи матеріалом про історію футболу в Україні; проведення секційних занять з футболу; проведення зустрічей з місцевими відомими футболістами та тренерами; організацію круглих столів, диспутів на тематику фізичного виховання у сучасних умовах.

Результати формувального етапу експерименту, підсумки контрольних зрізів засвідчили суттєві позитивні зміни у рівнях фізичної вихованості курсантсько-студентської молоді у процесі занять футболом експериментальних груп. У відсотковому розподілі в контрольних групах суттєвих змін не було виявлено (табл. 1).

Таблиця 1

**Рівні фізичної вихованості курсантсько-студентської молоді
у процесі занять футболом, %**

Рівні	Контрольні групи				Експериментальні групи			
	Констату- вальний етап	Формувальний етап		Дина- міка	Констату- вальний етап	Формувальний етап		Дина- міка
		Проміжний зріз	Контрольний зріз			Проміжний зріз	Контрольний зріз	
Високий	10,42	10,59	11,17	+0,75	10,63	20,45	31,27	+20,64
Середній	35,37	35,78	36,31	+0,94	34,16	41,67	47,30	+13,14
Низький	54,21	53,63	52,52	-1,62	55,21	37,88	21,43	-33,78

Отже, наприкінці формувального етапу експерименту за допомогою ефективних педагогічних умов, змісту, форм та методів фізична вихованість курсантів та студентів експериментальних груп у процесі занять футболом суттєво підвищилася. Так, високий рівень фізичної вихованості виявили 31,27 % студентів, середній – 47,30 % і низький – 21,43 %. Тобто, наприкінці дослідження кількість курсантсько-студентської молоді з високим рівнем фізичної вихованості зросла на 20,64 %, із середнім – на 13,14 %, а з низьким рівнем зменшилася на 33,78 %. Достовірність отриманих результатів перевірено за допомогою методу математичної статистики χ^2 -критерію.

Висновки. Таким чином, позитивні зміни в фізичній вихованості курсантсько-студентської молоді експериментальних груп досягнуто завдяки упровадженню в процесі занять футболом педагогічних умов (усвідомлення курсантсько-студентською молоддю сутності й змісту фізичного виховання засобами футболу; поєднання змісту, форм і методів фізичного виховання з метою формування у курсантсько-студентської молоді мотивації до занять футболом; підготовка викладачів та тренерів з футболу ВНЗ до суб'єкт-суб'єктної взаємодії з курсантсько-студентською молоддю), сукупності форм і методів фізичного виховання, основними серед яких були: рухливі ігри з елементами футболу, естафети з футбольними м'ячами, змагання з футболу, показові виступи; метод доручення, особистого прикладу тренера, міжособистісного діалогу тощо.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. *Перспективним може бути вивчення:* особливостей фізичного виховання курсантсько-студентської молоді в процесі занять іншими спортивними іграми з урахуванням гендерного підходу; використання педагогічних технологій на формування необхідних компетентностей студентів та інше.

Використані джерела

1. Бех І. Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості. Том 2. / І. Д. Бех. – Чернівці : Букрек, 2015. – 640 с.
2. Пилипенко В. М. Теоретичні аспекти фізичного виховання курсантсько-студентської молоді засобами футболу / В. М. Пилипенко, М. В. Тимчик // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт» зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – Випуск 4 (98)18. – С. 124-127.
3. Пилипенко В. М. Спортивно-технічна підготовка юних футболістів на тренуваннях [Текст] / В. М. Пилипенко, О.А. Філоненко // «Збірник «Науковий часопис» Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова». Серія 15: «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)». Випуск 3 К (84) 17. – К. : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – С. 358-362.

4. Самоха Р. А. Інноваційні технології фізичного виховання студентів педагогічних університетів із застосуванням народних традицій : дис...канд. пед. наук: 13.00.07 / Р. А. Самоха. – Київ. – 2007. – 226 с.
5. Тимчик М. В. Фізичне виховання старших підлітків у процесі спортивних ігор у загальноосвітніх навчальних закладах / М.В. Тимчик // Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал Матеріали звітної науково-практичної конференції. – Івано-Франківськ, НАІР. – 2013. – С. 437–440.

*Pylypenko V., Deineko S., Nastoishcha U,
Deriabkina T., Kolodiazhna T.*

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF THE PHYSICAL EDUCATION OF CADET-STUDENT YOUTH IN THE PROCESS OF PLAYING FOOTBALL

The article reveals effective pedagogical conditions for physical education of cadet-student youth in the process of playing football. The content of pedagogical conditions and their educational influence on the formation of physical education of cadet-student youth in the process of playing sports games and football are disclosed. The value of football lessons as an effective means of forming personal and physical qualities of cadet-student youth is highlighted. It was found out that the problematic of physical education of cadet-student youth in the process of playing sports games is actual, and contributes to the realization of desires in the process of sports and mass activity and motivates to systematic employment of football.

The relevance of the article is due to modern challenges, democratization in Ukrainian society, integration into the European community, the growth of requirements for physical education of modern youth and requires the definition of priorities in the education of cadet-student youth on the basis of personally oriented values. This requires teachers, coaches and teachers of higher educational institutions, the creation and use of new educational pedagogical conditions aimed, in particular, at the development of moral and physical qualities, including the students' value attitude towards themselves, training in sports sections, their own health, skill use of the acquired knowledge, ability and skills in educational and sports activities and the alike.

It must be noted that an important feature of the sport game of football are complex collective actions aimed at achieving results and things like that. The sport game football is a team game and therefore the success in competitions largely depends on the coherence of the actions of all players involved in joint activities. The value of the game of football lies in the fact that during the game there is no predetermined sequence of playing games and a constant rhythm, contributes to the formation of such qualities as: ingenuity, discipline, initiative, purposefulness and the like.

The need to improve pedagogical conditions and content of physical education for cadet-student youth is due to gradual decrease in their interest in physical education, the desire to engage in physical culture and health, which leads to inadequate physical development and the formation of cadets and students as personalities, future defenders of the Fatherland.

Key words: *pedagogical conditions, physical education, cadet-student youth, football, sports games.*

Стаття надійшла до редакції 16.09.2018 р.